

Monarchie is symbool voor iets hogers

Waarom erfopvolging ook een weldaad kan zijn

Het nieuws van de troonsafstand van koningin Beatrix beheerste een paar dagen lang complete nieuwsuitzendingen. Maar waarom hebben we eigenlijk erfopvolging? Past dat wel in onze democratische samenleving? En kun je dat een mens wel aan doen? Theo Boer ziet de voordelen.

Als op 30 april koningin Beatrix afstand doet van de troon is er niemand die zich serieus afvraagt wie haar opvolger zal zijn. Sinds 1967 weten drie generaties Nederlanders niet beter dan dat Willem-Alexander straks onze koning zal zijn.

Maar je kunt ook een knop omzetten en je afvragen: waarom zou zo'n blonde, stevig aanzetende jongeman, die niet intelligenter is dan vele anderen, in de komende dertig jaar ons staatshoofd zijn? Van welke partij is hij? Welke debatten heeft hij gewonnen? En waarom zou dat geblondeerde Argentijnse meisje, dat tóch al zo is gezegend met schoonheid en succes, zich ook nog koningin mogen noemen? En wat hebben die drie prinsesjes uit Wassenaar eigenlijk voor op hun klasgenootjes of op elk ander willekeurig kind in IJburg of Hoensbroek?

Natuurlijk kun je zeggen: 'Vlak de zwaarte van het koningschap niet uit. Het is eerder een plicht dan een voorrecht. Al die werkuren, die camera's, die roedelbladen.' Zeker, zwaar dus, maar om eerlijk te zijn denk ik dat heel wat Nederlanders met zware plichten graag met de koninklijke familie zouden willen ruilen.

Mantelzorgers die twintig jaar lang dag en nacht voor hun partner met een chronische ziekte zorgen; zelfstandige ondernemers die hun vrije zondag nodig hebben om de administratie op orde te krijgen; gezinnen die elke cent moeten omdraaien. Koning zijn, heus, het is ook een voorrecht.

Sprookjes

Waarom dus die erfopvolging? Aan het meest oppervlakkige antwoord ga ik hier maar even voorbij: dat mensen in sprookjes willen geloven. De monarchie staat inderdaad garant voor fa-

Koningin Beatrix en prins Willem-Alexander tijdens het werkbezoek aan Singapore. Foto ANP Robin Utrecht

buleuze bruiloften, dramatische uitvaarten, glitter en glamour met koetsen en rode lopers. Maar de monarchie gaat ook over macht, recht en nationale

niet van maar voor ons uitgaat. Bij religieuze mensen hoeft je voor zo'n besef niet diep te graven. Zij accepteren hun leven (met zijn ups en downs) als aan

In het verlengde daarvan is voor veel gelovige mensen de monarch een aardse afschaduwing van die hemelse combinatie van macht en goedheid.

Feilbaar, dat wel, reden waarom hij bekritiseerd en gecorrigeerd moet kunnen worden. Maar zij weten ook dat het begrip 'macht' zijn legitimatie niet vindt in de wil van vijftig procent plus één maar in de liefde en het recht die voor hen uitgaan.

Van dat primaat van liefde en recht, van het 'gegeven leven', is de erfopvolging een krachtig symbool. Zij staat in een weldadige spanningsverhouding tot de postmoderne opvatting dat mensen hun eigen bestaan organiseren.

Die eigen organisatie (de democratie) is, hoe noodzakelijk

ook, niet meer dan instrumenteel. Liefde en recht vormen de echte, achterliggende legitimatie van macht.

Inhuldiging

In Nederland wordt het staatshoofd niet gekroond. Hoewel zij plaatsvindt in een kerk is de inhuldiging een seculiere plechtigheid. Toch verwachten veel mensen, gelovig én seculier, dat er bij de inhuldiging van Willem Alexander straks iets bijzonders gebeurt. Iets wat vergelijkbaar is met het bekleden van een ambt in de kerk. Het ambt staat ook daar symbool voor iets hogers: voor een waardigheid die op ons neerdaalt in plaats van van ons uitgaat. Voor een bijzonder gezag, een door God beschermde waardigheid.

De vraag of de postmoderne, seculiere samenleving de monarchie nog lang zal dragen, is hiermee gelukkig nog niet beantwoord. Godsdienstigheid is geen absolute vereiste voor het besef dat macht een dimensie heeft die mensen transcendeert. De postmoderne filosoof Luc Ferry heeft een vergelijkbaar besef beschreven in niet-godsdienstige termen.

Ook in de 21e eeuw kan het weldadig zijn over een symbool te beschikken dat weerwerk biedt aan een doorgeslagen en ongegrond maakbaarheidsdenken. Daarbij zal het zeker helpen als de nieuwe monarch bij de concrete uitoefening van zijn ambt ook inderdaad het besef van gedragen-zijn zal kunnen belichamen.

Theo Boer

Dr. Theo Boer is Universitair Docent ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) te Groningen

Godsdienstigheid is geen vereiste voor het besef dat macht een dimensie heeft die mensen transcendeert

identiteit. Dat soort loodzware zaken aan Assepoester of Rempelsteeltje toevertrouwen geeft geen pas, sterker nog: Het is dom en riskant. Weg ermee, kiezen dat staatshoofd.

Tenzij? Tenzij de monarch staat voor meer. Voor iets wat

hen gegeven, niet door hen gemaakt. Zij zijn groot geworden met het vertrouwen dat er iemand is die ze geschapen heeft, voor ze zorgt en ze zal oordelen. Dat is God. Over God stemmen we niet, we vertrouwen ons aan Hem toe.